

(vijon nga f. 6)

timit fetar e mistik në ndërgjegjen e njerëzve tanë sot ka ndryshuar në formë e në brendi. Në këtë kuptim skeçi «Fallxheshat» i estradës së Peshkopisë ka banalizim të tepruar të problemit. Organizimi i idesë aty mungon.

Ka raste, kur ndeshim në një pasqyrim të zbetë artistik të realitetit apo të fenomenit. Ndeshim në moralizime, deklarata apo vargëzime pa pikë humori.

A mund të bëhet fjalë për humor në monologun «Historia e një zyre», të shfaqjes së Peshkopisë, ku, si të thuash, bëhet një histori e mërzitshme e një zyre «burokratike», pa situatë, pa batutat dhe pasazhet e bukura, pa ngjyra gazmore. Këtu ndikon edhe interpretimi i dobët i aktorit.

Ka raste të tjera, kur, gjatë punës për përpunimin e përshtatjes së tij, i bëhet skeçit një trajtim i gabuar, që e largon nga e vërteta jetësore. Kështu, skeçin e botuar në buletin «Estrada» 1974, «Me kalem në dorë», të realizuar në shfaqjen e estradës së Lushnjës «Flladet e Nëntorit», regia dhe interpretet e trajtojnë shtrembër dhe, në vend të dy personazheve pozitivë, shohim dy tipa që bëjnë humor kot (humor për humor). Aty është zbehur ideja dhe skeçi i ka humbur orientimi ideologjik i përcaktuar mirë nga autori, mbasi parashtimi i platformës ideore të regjisorit dhe trajtimi në tërësi i tij është i gabuar.

Përshtatje, estrada do të bëjë, por kriteret janë dhe duhet të jenë rigorozë. Sepse, kur bëhet përshtatje, ideja apo humori duhen rritur e zhvilluar më tej, duhen ngritur në një shkallë më të lartë komunikimi, si p.sh. në skeçin «Modeli i liberalit», i estradës së Peshkopisë (marrë e përshtatur nga skeçi «Përgjegjësi liberal», «Estrada» 1973), ku mbyllja e skeçit përfiton vlera të reja ideore dhe estetike. Edhe copëzimi i situatës humoristike me ndërhyrje të tepërta parodish ndonjëherë e zbeh idenë, siç ndodh p.sh. në skeçin «Antena e Lulit» të estradës së Shkodrës (Buletini «Estrada» nr. 7, 1973).

Duke mos gjetur material të ri, regjisorët sullen nëpër faqet e buletinit «Estrada», që me ç'dimë, është i destinuar për lëvizjen amatore. Mbi 60 % e materialit të premierës së Shkodrës «E kemi për detyrë» ishte përshtatje e materialeve të botuara në buletin, po kështu estrada e Peshkopisë («Ndërmarrja familjare», «Modeli i një liberali» etj.).

Sot ndihet një nevojë e madhe për material të ri, të freskët e me nivel artistik, që të pasurojë e gjallërojë repertorin e estradave tona. Për këtë duhet të angazhohen më shumë edhe shkrimtarë të afirmuar. «Kam dëgjuar të thuhet: - tha shoku Enver, në fjalën e 20 dhjetorit 1974, - «Ç'të bëjmë, me pahir nuk mund të shkruhet», «s'ka prirje, s'ka talente për këto gjini». Sa mendime pa baza dhe të dëmshme. Këta njerëz bëjnë një gabim të madh, pasi lënë pas dore ose, ca më keq, i nënvleftësojnë këto gjini, që kanë gjithashtu një rëndësi të pallogaritshme për edukimin e njerëzve tanë».

Koha troket me ritmin e saj, nxjerr probleme të reja. Edhe estrada, me repertorin e saj, duhet t'i trajtojë ato denjësisht.

Me dashurinë për vallen e popullit

Engjell Tërshana

Vitet e fundit është krijuar një traditë e mirë edhe për kualifikimin ideoprofesional të talenteve të reja koreografike, që dalin nga lëvizja artistike amatore.

Talentet e reja, që kanë debutuar nëpër aktivitete të ndryshme artistike lokale dhe kombëtare, valltarë popullorë, që vijnë nga radhët e klasës punëtore e të fshatarësisë kooperativiste kryesisht, nga dita në ditë jo vetëm që shtohen në numër, por rrisin edhe cilësinë krijuese dhe interpretuese. Përballë një vërshimi të tillë masiv është i domosdoshëm kualifikimi i aftësive të tyre. Për këtë qëllim qendra e kualifikimit të kuadrit të kulturës pranë Shtëpisë Qendrore të Krijimtarisë Popullore në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit e të Kulturës organizoi këtë vit një kurs koreografik me pjesëmarrjen e 30 talenteve të reja, të cilët erdhën kryesisht nga qendra pune e prodhimi të tilla si Fierza, Metalurgjia, Ballshi, NB të Lushnjës e Sukthit, uzina e telave të bakrit në Shkodër, Porti detar i Durrësit etj. Qëllimi i kësaj pune kualifikuese ishte njohja mbi baza profesionale teorike dhe praktike i valles popullore, përpunimi i saj dhe i valles tematike. Talentet e reja që erdhën në këtë kurs janë ndër debutuesit më të talentuar në takime të tilla artistike si Festivali folklorik kombëtar i Gjirokastrës, takimi kombëtar i ansambleve artistike amatore në Durrës etj. Të zgjedhur në mes të kësaj mase të madhe talentesh të reja koreografike, ata i kanë të gjitha mundësitë për t'i dhënë një nxitje edhe më të madhe lëvizjes koreografike në bazë, në rrugën e rritjes profesionale.

Ndrryhe nga vitet e shkuara, këtë herë, në dritën e fjalës së

shokut Enver Hoxha të dhjetorit të vitit 1974, në programin mësimor teoriko-praktik, përveç detyrës kryesore të mjeshtërisë së koreografisë, u vu theksi edhe studiumit të valles popullore të krahinave të ndryshme të vendit, transmetimit të saj të drejtë nga zërimi i mirëfilltë popullor në përpunimin profesional, duke u mbështetur gjithnjë në kriteret e zvetillimit artistik sipas traditës së koreografike kombëtare.

Përshtat këtyre kërkesave, programi mësimor me koreografikë e rinj përfshinte folklorin koreografik, transkriptimin e valles popullore, ushtrimet e karakterit nacional dhe folklorin muzikor. Një organizim i tillë vuri në lëvizje kohë më parë edhe kolektivin e pedagogëve që do të jepnin mësim. U tërhoq mendimi i të gjithë koreografëve profesionistë mbi çështje të tilla konkrete si: «Rrugët e përpunimit të valles popullore, duke ruajtur motive bazë të folklorit koreografik të krahinave të ndryshme», «Vendosja e një raporti më të drejtë në përpunimin e valleve epike, lirike, humoristike etj. në tërësi larminë krahinore të vendit tonë», dhe «Trajtimi i valles tematike me motive të Luftës Nacionalçlirimtare, të punës për ndërtimin socialist të vendit dhe për mbrojtjen e Atdheut». Vëmendje e posaçme iu kushtua gjithashtu edhe realizimit artistik të figurave koreografike, p.sh. të punërorit, të partizanit etj. gjithmonë mbi bazën e leksikut koreografik kombëtar.

Kështu që edhe interesi i pjesëmarrësve në këtë kurs u përqendrua kryesisht në mjeshtërinë koreografike dhe në studimin e valleve popullore.

Të gjithë koreografët e rinj u njohën nga afër me procesin e punës artistike të grupeve profe-

sioniste dhe amatore koreografike të kryeqytetit. Një pjesë e tyre bile u aktivizuan në Koncertet e Majit të këtij viti. Puna konkrete e tyre, nën drejtimin e pedagogëve S. Selimi, R. Bogdani, B. Aliaj, N. Agolli, N. Batku, M. Stoja etj. për kompozimet koreografike, ishte provimi më i mirë

mbi përvetësimin e programit mësimor. Çdo koreograf i ri realizoi nga një punim koreografik mbi motive të krahinës së tij. Prandaj prej tyre ne patëm valla me motive popullore nga Kukësi, Gjirokastra, Saranda, Përmeti, Myzeqeja, Shkodra, Elbasani, Tirana etj. Kjo bëri që secili koreograf i ri gjatë kohës së studiumit të njihet mirë me folklorin koreografik jo vetëm të krahinës së vet, por edhe të krahinave të tjera të vendit. Midis tyre kishte punëtorë, valltarë të talentuar, si Gëzim Agolli i UEM-it të Durrësit, Beatrice Ruli e Libohovës, Taip Madani i Sarandës, Bujar Peshkaxhiu i Metalurgjikut të Elbasanit, Mersat Hoxha i Kukësit etj. Këto ditë grupi i koreografëve të rinj dha në sallën e estradës së Tiranës koncertin përfundimtar me valle mbi motive popullore të pregatitura nga vetë ata. Vallet shqueshin për larminë dhe pasurinë e mjeteve e të figurave artistike të frymëzuara nga gurma e popullit. Në këtë mënyrë këto talente të reja, duke punuar me ngulm, me dashurinë për vallen e popullit, do të jenë jo vetëm valltarë të talentuar, por edhe drejtues të grupeve të valleve në qendrat e punës apo në shtëpitë e kulturës në rrethe. Në aktivitetet e ardhshme artistike ne do të shohim krijimtari të tyre të bukur koreografike, më shumë talente të tjera të reja, që bashkërisht ngjisin shkallët e përsosmërisë së lëvizjes artistike.